

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ТВОРЧИХ РОБІТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НОМІНАЦІЯ

«Політична освіта та політична культура»

Виконала: Шуба Оксана Олексіївна
*здобувачка вищої освіти бакалаврського
рівня освіти спеціальності «Філософія»
(ОП «Аналітика суспільно-політичних процесів»
(м. Чернігів, Україна)*

МОТИВАЦІЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вступ. Наразі молодь України є одним з ключових ресурсів для розвитку держави та громадянського суспільства. Молоді люди, які активно залучаються до суспільно-політичної діяльності, стають рушійною силою змін, що забезпечують розвиток демократії та можливість суттєвого впливу на формування майбутнього країни.

Актуальність роботи полягає в тому, що сучасна молодь є однією з ключових рушійних сил суспільних і політичних змін. В умовах трансформації політичних та соціальних процесів в Україні участь молодого покоління в суспільно-політичному житті набуває особливого значення. Проте, спостерігається певна пасивність молоді у політичних питаннях, що зумовлено як недостатньою поінформованістю, так і відсутністю мотиваційних механізмів для активної громадянської участі.

В цьому аспекті політична освіта та політична культура стають ефективним інструментом формування активної громадянської позиції молоді, її здатності до змінотворення та участі у процесі реалізації молодіжної політики на місцевому, регіональному та державному рівнях.

Тема політичної освіти привертала увагу таких науковців, як О. Бабкіна, О. Дем'янчук, М. Дмитренко, М. Головатий, В. Горбатенко, О. Захарова, М. Остапенко, А. Октисюк, Н. Пробийголова, С. Радченко, П. Шляхтун, Ю. Якименко та інших вітчизняних дослідників.

В сучасних умовах дослідження феномену політичної освіти актуалізується необхідністю посилення соціальної згуртованості молоді та необхідності її залучення до процесів відновлення громади та країни. Дослідницька увага до політичної освіти зумовлюється також потребою окреслення стратегій її реалізації, пошуку ефективних інструментів формування політичної культури молоді в умовах російської агресії.

Мета моєї роботи полягає в дослідженні та визначенні ефективних підходів до формування мотивації сучасної молоді для активної участі у

суспільно-політичній діяльності. У рамках дослідження буде проаналізовано ключові чинники, що впливають на залученість молоді до суспільних і політичних процесів в Україні, а також розроблено рекомендації для освітніх, інституційних та соціальних ініціатив, які сприятимуть активізації молоді у політичному житті країни. Основна увага буде зосереджена на пошуку методів, які дозволять молодим людям відчувати свою важливу роль у розвитку держави та стимулюватимуть їх до активної громадянської позиції.

Зважаючи на виклики, з якими стикається українське суспільство, важливо дослідити мотиваційні чинники, які можуть стимулювати молодь до більш активної участі в громадянському та політичному житті. Це питання, на мою думку, є критичним як для зміцнення демократії та розвитку громадянського суспільства, так і для забезпечення стабільності та поступу держави в майбутньому.

Огляд сучасного стану молодіжної участі в Україні

За даними від Міністерства молоді та спорту України нині спостерігається зростання громадської активності серед молодих людей віком від 16 до 35 років. Наприклад, частка молоді, що займається волонтерством, зросла з 20% до 42%. На противагу 6%, які вперше долучилися до волонтерської діяльності протягом останніх 12 місяців у 2021 році, у 2022 році таких було вже 30%. Також значно збільшилась частка молодих людей, які серед життєвих цілей зазначили – бути корисними своїй країні: з 6% у попередній хвилі до 37% цього року (2022 р.)[1].

Проте залучити молодих людей до політичної діяльності наразі є доволі непростим завданням, через вплив попереднього досвіду та сформовані напружені відносини між державним апаратом управління та суспільством. Молодь часто стикається з відчуттям відчуженості від політичних процесів або недовірою до чинних інститутів. Дослідження показують, що залученість до діяльності інститутів громадянського суспільства протягом 2022 року не була високою: найбільш популярними були волонтерські організації та ініціативи (16% долучалися до їхньої роботи), шкільне і студентське самоврядування,

благодійні й гуманітарні організації (долучилося по 8%) [1]. Тому надзвичайно важливо знаходити ефективні методи, які б мотивували молодь до активної участі у суспільно-політичному житті. Мотивація, на етапах формування політичної культури в Україні, є важливим інструментом задля закріплення політичної свідомості та політичної участі громадян.

Аналіз методів залучення молоді:

1. Політична освіта

Найперший та найголовніший метод мотивації молоді до участі у суспільно-політичній діяльності – це політична освіта громадян. Політична освіта – це практика систематичного поширення і засвоєння громадянами знань про їхні права, свободи та механізми їх здійснення, про шляхи розв’язання проблем суспільного життя, політичну систему й інститути публічного урядування, процедури їхнього функціонування і способи впливу на них, що має наслідком компетентну участь громадян у суспільному житті [2].

Отже, впровадження в навчальні програми загальноосвітніх та вищих навчальних закладів курсів, які роз’яснюють основи демократії, права людини та громадянські обов’язки, є критично важливим кроком. Експерти високо оцінюють потребу у створенні в Україні цілісної системи політичної освіти, яка охоплювала б і доросле населення. Зокрема, 45% оцінили цю потребу як нагальну, і ще 38% – як значну. Важливість цього кроку проявляється в тому, що на цей час поміж тих особливостей політичної культури громадян, які зумовлюють необхідність упровадження цілісної системи політичної освіти у країні, найбільше (77%) експертів відзначили низький рівень знань про політичну систему та її інститути. Дві третини (66%) експертів відзначили вразливість громадян до популістських гасел та обіцянок, 56% – піддатливість до маніпулятивних політичних технологій, дещо більш ніж половина (51%) експертів – нерозуміння соціально-економічних засад і механізмів існування держави (включно з формуванням бюджету, податковою системою). Також 91%

опитаних експертів цілком або скоріше згодні з тим, що низький рівень політичної освіти громадян уже став причиною численних проблем і є перешкодою для успішного розвитку країни та суспільства [3].

Саме освіта головним чином має формувати у молодих людей розуміння того, як функціонує суспільство, які існують механізми впливу на державну політику та як вони можуть брати участь у цих процесах. Додатково, для учнів старших класів, здобувачів спеціальної та вищої освіти мають проводитись тренінги, семінари і воркшопи, де молодь може отримати практичні навички та знання щодо участі у політичних рухах або громадських ініціативах, що є важливим інструментом для підвищення їхньої політичної активності.

Залучення молоді до суспільно-політичної діяльності сприяє формуванню активного та відповідального громадянина. Молоді люди, які беруть участь у політичних процесах, вчаться відстоювати свої права та інтереси, розвивають критичне мислення та навички прийняття рішень. Це не лише підвищує їхню політичну обізнаність, але й допомагає їм краще розуміти структуру суспільства та механізми його функціонування. Участь у суспільно-політичній діяльності формує у молоді відчуття причетності до долі країни, розвиває патріотизм та громадянську відповідальність. А завдяки впровадженню політичної освіти в шкільну програму у дітей та підлітків з раннього віку виховується залученість та інтерес до кращого розуміння процесів функціонування держави.

2. Платформи молодіжного діалогу

Ще одним ефективним методом мотивації молоді до суспільно-політичного життя є створення платформ для молодіжного діалогу. До прикладу, це можуть бути молодіжні форуми, конференції, дебати та круглі столи, де молоді люди мають можливість відкрито висловлювати свої думки, обговорювати актуальні суспільні питання та обмінюватися ідеями. Важливо, щоб ці платформи були інклюзивними, тобто забезпечували доступ для різних груп молоді, незалежно від їхнього соціального статусу чи місця проживання.

Такі заходи не лише стимулюють політичну активність, але й допомагають молодим людям відчувати свою значущість у суспільстві, а також навчитися співпрацювати з однодумцями та представниками влади. Зрештою, участь молоді у суспільно-політичному житті є важливим фактором для зміцнення соціальної єдності та злагоди. Коли молоді люди відчують свою причетність до процесів, що відбуваються у країні, вони стають більш відповідальними за свої дії, менше схильні до радикалізму та деструктивної поведінки. Це сприяє створенню стабільного, згуртованого суспільства, в якому панують довіра та взаємоповага.

З особистого досвіду можу сказати, що платформи для молодіжного діалогу є дійсно ефективними для мозкових штурмів, генерації нових ідей та ініціатив. Обмін унікальним досвідом, спілкування молодих громадян з активною позицією, з різними поглядами й підходами в результаті продукують нові, іноді неочікувані, підходи до пошуку рішень у наявних гострих питаннях серед суспільства. Подібні заходи – це завжди про колосальний прогрес в навичках комунікації, що є важливим для закріплення толерантності в українському суспільстві, а також це перспективи плідної співпраці між молодіжними організаціями, що спрямовані на підвищення якості очікуваних результатів їх діяльності.

3. Підтримка молодіжних ініціатив

Важливу роль для залученості молоді відіграє підтримка молодіжних ініціатив через грантові програми та інкубатори проєктів. Забезпечення фінансової та організаційної підтримки молодіжним проєктам, які спрямовані на розв'язання суспільних проблем або розвиток громадянської активності, може стати потужним стимулом для участі у політичному житті. Крім того, активна молодь є джерелом інноваційних ідей та енергії, які можуть значно сприяти модернізації держави. У сучасному світі, що швидко змінюється, молоді люди мають унікальні навички та знання, пов'язані з новими технологіями та соціальними тенденціями. Вони можуть внести новий погляд

на методи розв'язання наявних проблем, запропонувати креативні підходи до розвитку економіки, освіти, охорони здоров'я та інших сфер. Мотивуючи молодь до активної участі у суспільно-політичному житті, ми відкриваємо перед країною можливість для прогресу та інновацій. А в цей час, молоді люди, які мають можливість реалізовувати свої ідеї та бачити результати своєї роботи, отримують не тільки мотивацію для подальших дій, але й довіру до політичних процесів, в яких вони беруть участь.

Одним із найпотужніших стимулів є визнання та нагородження молодіжних досягнень у сфері політики та громадської діяльності. Запровадження системи державних та громадських нагород, яка б відзначала молодих людей за їхній внесок у розвиток суспільства, може стати сильним мотиватором. Це не тільки підвищує престиж громадянської активності, але й дає молодим людям відчуття значущості їхньої роботи, стимулюючи до подальшої участі у політичних процесах.

4. Впровадження експериментальних інституційних змін

Не менш важливим методом участі молоді є впровадження інституційних змін, які б сприяли участі молоді у політичному житті. Наприклад, встановлення молодіжних квот у політичних партіях або місцевих органах влади може гарантувати, що молоді люди будуть мати реальну можливість впливати на прийняття рішень.

Досліджуючи питання потреби та перспектив запровадження в Україні молодіжних виборчих квот на рівні місцевих виборів за партійними списками, Р. Чупрін, доходить висновку, що навіть окремі узагальнення, зроблені на основі даних щодо місцевих виборів в Україні, дають змогу стверджувати, що молодіжні квоти потенційно можуть сприяти усуненню нерівності можливостей між молодими та старшими кандидатами одразу в декількох вимірах: гендерному, регіональному та у позиціюванні в партійних списках [4]. Водночас, автор підкреслює, що «квоти можуть і не мати позитивного ефекту,

якщо їх ініціаторами будуть міжнародні актори або політичні еліти, а не сама молодь. Саме цей аспект проблеми потребує в майбутньому серйозної уваги з боку наукової спільноти» [4].

Крім того, створення спеціалізованих молодіжних рад при органах влади, де молодь може безпосередньо співпрацювати з урядовцями та депутатами, сприяє розвитку їхніх політичних навичок і підвищує зацікавленість у суспільно-політичній діяльності. Залучення молодих людей до політики також має важливе значення для забезпечення сталості демократичних процесів в Україні. Демократія базується на участі громадян у прийнятті рішень, і саме молодь, як найбільш мобільна і динамічна частина суспільства, може стати гарантом підтримки демократичних інститутів. Активна участь молоді у виборах, громадських ініціативах, політичних рухах забезпечує легітимність влади та сприяє її відповідальності перед громадянами. Таким чином, мотивуючи молодь до політичної участі, ми зміцнюємо основи демократії та забезпечуємо її стійкий розвиток.

Ще однією важливою причиною для залучення молоді до суспільно-політичної діяльності є необхідність підготовки нового покоління лідерів. Молоді люди, які сьогодні беруть активну участь у політичних процесах, завтра стануть тими, хто керуватиме країною, прийматиме ключові рішення та визначатиме її курс. Важливо, щоб ці майбутні лідери були компетентними, відповідальними та мали чітке розуміння суспільних потреб і викликів. Мотивуючи молодь до активної участі, ми інвестуємо у формування політичного класу, який зможе ефективно працювати на благо суспільства.

Таким чином, аналіз ключових чинників для формування мотивації сучасної молоді до активної участі у суспільно-політичній діяльності свідчить про необхідність інтегрованого підходу. Він включає підвищення рівня політичної освіти громадян, створення сприятливих інституційних умов для участі у політичних процесах, а також формування соціальних механізмів підтримки активної громадянської позиції. Особлива увага, на нашу думку, має бути приділена методам, які допомагають молодим людям усвідомлювати свою

роль у розвитку держави та сприяють формуванню відчуття відповідальності за майбутнє країни.

Отримані результати можуть бути використані для розробки політик та програм, спрямованих на активізацію молоді, а також для подальших наукових досліджень у цій сфері. Комплексний підхід до формування мотивації молоді сприятиме її ефективному залученню до активної участі у суспільно-політичній діяльності, що, в свою чергу, забезпечить сталий розвиток України та покращення якості життя громадян.

Українські студенти активні, ініціативні та прагнуть змінювати життя своєї громади, країни на краще. Ми відкриті для нових знань, досвіду та міжкультурного діалогу. Чи складно нам, студентам, в Україні? Так, непросто. Але ми усвідомлюємо, що наша освіта сьогодні – не просто обов’язок перед собою, рідними, а й внесок у майбутнє країни. Це – наша відповідальність перед суспільством, перед прийдешніми поколіннями. І кожен наш успіх, кожна здобута знаннями перемога – це крок до того, щоб Україна стала сильною, європейською державою, якою ми всі мріємо її бачити.

Обираючи майбутній фах, я зробила свідомий вибір на користь активної громадянської позиції, висловила намір зробити свій вклад у формування політики, розвиток громадянського суспільства та зміцнення позицій нашої держави на європейському рівні. Впевнена, що молодь – це змінотворці, а залучення молоді до прийняття рішень сприятиме процвітанню України в єдиній європейській родині.

Список використаних джерел:

1. Волосевич І., Когут І., Жерьобкіна Т., Назаренко Ю. Вплив війни на молодь в Україні. Соціологічне дослідження. К., 2023. URL: <http://surl.li/fnhday>.
2. Концепція політичної освіти в Україні. Konrad-Adenauer-Stiftung. URL: <http://surl.li/efjrja>.
3. Політична освіта в Україні: стан і перспективи удосконалення. Центр Разумкова. К., 2019. URL: <http://surl.li/uhakot>.
4. Чупрін Р. Молодіжні квоти у виборчій системі України: потреби та перспективи на рівні місцевих виборів». Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2021. Вип. 38, с. 256–263. URL: <http://surl.li/tjfrsc>.